HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[1]יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ואימא לכולה מילתא כאשה לא סלקא דעתך דתניא יכול יהו כסף ושטר גומרים בה כדרך שהביאה גומרת בה תלמוד לומר ויבמה (א)[א]ביאה גומרת בה [ב]ואין כסף ושטר גומרים בה ואימא מאי [ג]ויבמה [ג]דבעל כרחה מיבם [ד]אם כן לימא קרא ויבם מאי ויבמה שמעת מינה תרתי: בחליצה: מנלן דכתיב [2]ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל [ד]כיון שחלץ בה נעל הותרה לכל ישראל האי ישראל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [ה]לכדתני רב שמואל בר יהודה בישראל [ה]בב"ד של ישראל ולא בבית דין (א) [ו]של עובדי כוכבים תרי בישראל כתיבי ואכתי מיבעי ליה לכדתניא [ז]אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבים לפני ר' טרפון ובאתה יבמה לחלוץ ואמר לנו [ו]ענו כולכם ואמרו חלוץ הנעל חלוץ הנעל ההוא מונקרא שמו נפקא: ובמיתת היבם: מנלן ק"ו ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה יבמה שהיא בלאו לא כל שכן מה לאשת איש שכן יוצאה בגט תאמר בזו שאינה יוצאה בגט הא נמי יוצאה בחליצה אלא מה לאשת איש שכן אוסרה מתירה אמר רב אשי הא נמי אוסרה מתירה יבם אוסרה יבם שרי [ז]לה ותהא אשת איש יוצאה בחליצה מק"ו [ח]ומה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה אמר קרא [3]ספר כריתות [ט][ז]ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה [י]ותהא יבמה יוצאת בגט מקל וחומר ומה אשת איש שאין יוצאה בחליצה יוצאה בגט זו שיוצאה בחליצה [כ]אין דין שיוצאה בגט אמר קרא [4]ככה [ל]וככה עיכובא וכל היכא דאיכא עיכובא לא דרשי' ק"ו והא יוה"כ דכתיב [5]גורל [6]וחוקה [מ]ותניא [7]ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת וטעמא דמעטיה קרא הא לאו הכי דרשינן קל וחומר אע"ג דכתיב ביה [נ]חוקה אמר קרא לה לה ולא ליבמה ואימא לה לשמה [ס]תרי לה כתיבי ואכתי מיבעי ליה חד לה לשמה [ח]ואידך לה [ע]ולא לה ולחבירתה [פ]אלא אמר קרא נעל נעל אין מידי אחרינא לא והאי נעל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [צ]לכדתניא נעלו אין לי אלא נעלו נעל של כל אדם מנא ליה ת"ל נעל נעל [ט]ריבה א"כ מה ת"ל נעלו נעלו הראוי לו [י]פרט לגדול שאין יכול להלך בו פרט לקטן שאין חופה את רוב רגלו פרט למסולים

יבא עליה ולקחה לו. כלומר ביאתה הן ליקוחיה: **ודילמא כאשה.** מה אשה כסף ושטר כי ביאה אף יבמה כסף ושטר כי ביאה דהא כתיב לאשה: **ויבמה.** ביאה משמע שנה עליה הכתוב לעכב: (ק) ה"ג **האי מיבעי ליה ויבמה בעל כרחה.** דלהכי דרשינן לה ביבמות (דף ח:): **אם כן.** דלביאה גומרת (ר) אותה נימא ויבם מאי ויבמה למילף נמי בעל כרחה והכי תניא ליה בהדיא ביבמות בפ' הבא על יבמתו (דף נד.) ויבם ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה ויבמה בעל כרחה: **מנלן.** דחלוצה מותרת להנשא דילמא מצות חליצה הוא דרמא רחמנא עלה ולעולם לא משתריא: **בישראל בית חלוץ.** הכי משמע בישראל ראויה להביא לבית משחלצה: **תרי בישראל.** להקיש לאחיו שם בישראל: **שהיא בלאו.** לשוק לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר: **מה לאשת איש.** הנתרת ע"י מיתת הבעל: **שכן אוסרה מתירה.** שהרי בעלה הוא האוסרה לפיכך הוא מתירה במיתתו אבל יבמה דקידושי דבעל קאסרי לה היאך תהא מיתת היבם מתירתה: **הא נמי.** כשמת יבם נמצא אוסרה מתירה דאי לאו יבם מכי מיית הבעל אישתריא לה: **ככה.** יעשה אשר לא יבנה וגו': **דכתיב גורל.** על השעירים: **וכתיב חוקה.** בפרשה וכל חוקה עיכובא הוא: **הגורל עושה חטאת.** שעיר שגורל השם עולה עליו עושה חטאת: **ואין השם.** אם קרא עליו שם חטאת אינו נקבע בכך ויפיל עליהם גורלות ואם יפול הגורל על חבירו יהא זה לעזאזל: **שיכול.** כלומר להכי איצטריך האי קרא שהייתי יכול לומר ומה במקום שלא קידש הגורל כגון גבי קינין דכתיב בהם (ויקרא ה) אחד לחטאת ואחד לעולה ואם הטיל עליהם גורל אינם נקבעים בכך ויכול לשנותם דקי"ל בסדר יומא (דף מא.) אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן: **קידש השם.** אם אמר בשעת לקיחה זו לחטאת וזו לעולה הוקבעו ואם שינה (ש) פסול: **כאן שקידש הגורל.** דכתיב (ויקרא טז) ונתן אהרן וגו' אין דין כו': **ת"ל.** שנה עליו לעכב: **הוה דרשינן קל וחומר.** להביא מה שלא נכתב בפרשה ואע"ג דכתיב עיכובא: **לה.** דכתיב וכתב לה: **תרי לה כתיבי.** ושנאה האיש האחרון וגו': **ולא לה ולחבירתה.** שמותן שוין שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד (ת) אם כתב פלוני מגרש פלונית ופלונית נשיו: **אמר קרא נעל.** קרא יתירא בית חלוץ הנעל דמצי למיכתב בית החלוץ: **פרט.** לנעל גדול שאין יכול להלוך בו:

מסולייס

הא נמי יוצאה בחליצה. כיון דחליצה במקום גט לא חשיב לה פירכא: **ותהא** אשת איש יוצאה בחליצה. וא"ת איכא למיפרך מה ליבמה שכן בלאו ולכן דין הוא שתצא בקל תאמר באשת איש שהיא במיתה וי"ל כיון שמצינו שחליצה מפקע' איסורא אין לחלק בין חמור לקל והכי נמי אמרינן ביבמות (דף קיט.) וכי מאחר שהתרתה מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת ואע"ג דעבדינן מינה לעיל ק"ו ומה אשת איש שהיא במיתה כו' לא דמי דהתם אנו רוצים להשוותם זה לזה ולימא דכולהו אשה מותרת לאחר מיתה בין דבעל בין דיבם אבל אין לומר כשמפקיע את הקל לא יפקיע את החמור דאדרבה נאמר (א) עתה להפך הוא הדין את החמור דאין לחלק בין לחמור בין לקל כדפירשתי: **ותהא** יבמה יוצאת בגט מק"ו. תימה מה לאשת איש שכן נקנית בשטר ולכך דין הוא שתצא בשטר אבל יבמה לא וכי תימא דלא פרכינן מהכנסה להוצאה הא לעיל (דף ה:) פרכינן מה לשטר שכן מוציא ומש"ה דין הוא שמכניס וכמו כן נאמר עתה להפך דכיון שמכניס דין הוא שמוציא ואומר הר"מ דעביד ק"ו מיבם ויבמתו וקורא לה אשת איש דכתיב (דברים כה) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר(ב) להיות יוצאה בגט אע"פ שאינה נקנית בשטר: **אמר** קרא ככה עיכובא. וא"ת מנא לן דאתיא ככה למעוטי יבמה מגט דילמא אתי למעוטי מיתת היבם שלא תהא מותרת במיתת היבם וי"ל דסברא הוא דככה יעשה לא ממעט אלא יציאות דבידי אדם[א] דהיינו גט דומיא דחליצה דתלו בעשיה אבל יציאה דבידי שמים דהוי ממילא כגון מיתה לא ממעט: **הא** לאו הכי דרשינן ק"ו **אע"ג** דכתיב ביה חוקה. תימה הא בפרק טרף בקלפי (יומא דף מא.) מוקמי' הא ברייתא כרבי יהודה משום דסתם סיפרא רבי יהודה(ג) ושמעינן ליה לר' יהודה בפרק הוציאו לו (שם דף ס:) דאמר לא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים והגרלה הוי בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ א"כ מאי פריך לעיל והרי יוה"כ דכתיב ביה גורל וחוקה והא לא כתיב חוקה בהגרלה כדפי' וי"ל דפריך הכא משום דכתיב אשר עלה תרי זמני[ב] אלמא דריש ק"ו אע"ג דכתיב עיכובא והרב רבינו שמשון מקוצי תירץ מדאיצטריך ליה לר' יהודה (ד) וזאת לגלות דלא קיימא חוקה אלא אדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים(ה) ש"מ דדרשינן ק"ו אע"ג (היכא) דכתיב חוקה דאי לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב חוקה לישתוק מזאת ואנא ידענא דחוקה לא כתיב אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה מדאצטריך ועשהו חטאת למידרש הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת מכלל דלא קיימא חוקה אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה דאי קאי חוקה על דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ אמאי איצטריך ועשהו חטאת למעוטי קריאת שם הא לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב עיכובא והיכי תיסק אדעתין לרבות קריאת שם מק"ו אלא ש"מ דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה ולהכי איצטריך ועשהו ואפילו אי כתיבה חוקה בחוץ ואיצטריך נמי (ו) וזאת לגלויי דלא כתיבה חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ דליכא למימר מדאיצטריך ועשהו ידעינן ליה כיון דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה(ז):

הואיל

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פ"ג מהל' יבום הל' א ופ"ה שם הל' ג [ג] סמג עשין נא נב טוש"ע אה"ע סימן קע סעיף יג:

קכז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

קכח ג מיי' פ"ב מהל' יבום הל' [ג] י סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסו סעיף ז:

קכט ד מיי' [פ"א מהל' יבום הל' ב] ופ"ה הל' ג סמג עשין נב [טוש"ע אה"ע סי' קע סעי' א]:

קל ה מיי' פ"ד מהל' יבום הלכה ה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף א [וסעי' ג ובסדר חליצה סעי' ב]:

קלא ו מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף מג בסדר חליצה סעיף נה ובפי' סדר חליצה סעי' פ:

קלב ז מיי' פ"א מהל' גירושין הל' א [ג]:

ח [מיי' פ"ד מהל' גירושין הל' יט טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' י]:

קלג ט מיי' פ"ד מהל' יבום הל' יט סמג עשין שם טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף יד:

קלד י מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף כג:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא בבית דין של גרים תרי:

* * *

מוסף רש"י

בעל כרחה מיבם. שאם בא עליה יבם אפי' בע"כ קנאה ויורשה ומיטמא לה ולכל דבר היא אשתו בהך ביאה (יבמות ח:). **ספר כריתות.** מדכתיב כריתות סמוך לספר (עירובין טו:). **ותניא ועשהו חטאת.** הגורל לה' ועשהו חטאת, דמשמע הגורל עושהו חטאת בנפילתו עליו ואין קריאת השם עושהו חטאת, שאם אמר זה לשם וזה לעזאזל אין נקבעים בכך ומגריל עליהם, אם הגורל משנה את קביעות קריאת שם הולכים אחר הגורל (חולין כד.). שאם לא הגריל אלא אמר זה לשם וזה לעזאזל, לא קבע עליהן השם ויכול להחליף (כריתות כה.). **שיכול והלא דין הוא.** אי לא כתיב הגורל ועשהו, אלא קרא קמא דונתן אהרן על שני וגו', הייתי יכול לומר והלא דין הוא דהואיל והגורל קובען יהא אף קריאת השם קובען (חולין כד.). **ומה במקום שלא קידש הגורל.** כגון קיני זבים ויולדות, דאחד לחטאת ואחד לעולה, שאם הגריל עליהם שכתבו על אבן אחת חטאת ועל אבן אחת עולה והטילו עליהם בגורל, לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותן הרשות בידו (שם וכעי"ז יומא מ:). **קידש השם.** דמאחר שפירש זה לחטאת וזה לעולה אם שינה פסול, דכתיב מוצא שפתיך תשמור, אלמא שם קבע ואם משנה נמצאת חטאת למעלה ועולה למטה (חולין כד.) מאחר שקרא לזו חטאת ולזו עולה אין הכהן רשאי לשנותן, כדאמרינן (יומא מא.) מולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה וזו לחטאת (יומא מ:). **מקום שקידש הגורל.** כאן שמצינו שהגורל קובע אינו דין שהשם קובע (שם). **אע"ג דכתיב ביה חוקה.** ומוקמינן לחוקה למילי אחרנייתא (חולין כד.). **לה לשמה.** שצריך לכתוב הגט לשם האשה (גיטין כ:).

מסורת הש"ס

א) יבמות נד., ב) [ע' תוס' יבמות ח: ד"ה ויבמה], ג) שם ודף ח:, ד) שם קא:, ה) [שם איתא של גרים וכל"ל], ו) שם ודף קו: תוספתא דיבמות ספי"ב ספרי פרשת כי תצא פיס' רצא, ז) [עי' גיטין פג ע"ב], ח) לעיל ג:, ט) [שם וש"נ], י) [ע' תוס' זבחים טז: ד"ה כל חדא ותוס' חולין כג: ד"ה ותהא], כ) [בכת"י: אינו], ל) [יומא ה.], מ) יומא מ: חולין כד. [כריתות כח.], נ) [בכת"י נוסף: גורל וחוקה], ס) [גיטין כ ע"א], ע) [גיטין פז.], פ) ["אלא" ליתא בכת"י ודפו"ר, ולא הוגה ברש"ל, וכ"נ מרש"י דל"ג אלא], צ) יבמות קג:, ק) [עי' רש"ש], ר) [נדל"ל אתא. רש"ש וס"א], ש) [בדפו"ר: פסלן], ת) [נ"ל או אם. (רש"ש, ע"ש)], א) ["עתה להפך" ליתא בדפו"ר, וגם לא הוגה ברש"ל], ב) [יבמות כ ע"א], ג) [סנהדרין פו ע"א], ד) [נ"ל וזאת], ה) [יומא שם], ו) [נ"ל וזאת], ז) [וע"ע תוס' יומא מא. ד"ה שתים ותוס' חולין כד. ד"ה טעמא],

* * *

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה
2. וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל: דברים כה י
3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א
4. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: דברים כה ט
5. וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַייָ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל: ויקרא טז ח
6. וְהָיְתָה זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: ויקרא טז לד
7. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַייָ וְעָשָׂהוּ חַטָּאת: ויקרא טז ט

* * *

מוסף תוספות

א. דככה יעשה משמע במעשה הזה היא יוצאה ולא במעשה אחר. תוס' הרא"ש. ב. דבפרק טרף בקלפי (דף לט:) דריש רבי מאשר עלה תרי זימני לעכב. תוס' חולין כד. ד"ה טעמא. וחוקה דנקיט הכא לאו דוקא אלא משום דבכפרה כתיב חוקה. תוס' הרא"ש. (ועי' תוס' יומא מא. ד"ה שם.)